

[Remissvar SOU 2023:58 Kultursamhället - utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun]

Beskrivning av ärendet

Härnösands kommun har av Kulturdepartementet beretts möjlighet att senast den 27 mars 2024 yttra sig över betänkandet Kultursamhället - utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun (SOU 2023:58).

Inledningsvis tackar vi för möjligheten att besvara betänkandet och vill framföra vår uppskattning över regeringens ambitioner att utveckla förutsättningarna för kulturlivet genom en utvecklad samverkansmodell som i högre grad ska bidra till kultur i hela landet.

Synpunkter

Härnösands kommun anser det dock svårt att bedöma hur förslagen blir i realiteten eftersom det saknas beskrivningar av genomförande fördelat på de olika nivåerna. Betänkandet är omfattande vilket gör det svårt att greppa allt och se effekterna av förslagen.

Ett av syftena med utredningen var att minska administrationen, det är svårt att förutsäga om det blir så även för kommunerna eller om administrationen ökar. Vi uppfattar även att det är svårt att se hur förslagen rimmar med analysen.

Nedan finner ni våra kommentarer utifrån utredningens förslag i korthet:

- **Lagförslag och två förordningar**

Det är bra att betänkandet tydliggjort att staten, regionen och kommunen är likvärdiga aktörer i den föreslagna modellen.

Utredningen föreslår krav på värnande av konstnärlig frihet, vi anser det positivt att detta förs in i lagförslaget. Det är i grunden väldigt bra och förstärker den vedertagna principen om armlängds avstånd. Dock är risken att det ökar administration och resursåtgång. Här behöver det tydliggöras kring användande, administration och uppföljning.

ls op

Vi ser en fara i att ha slagit ihop kulturområdena arkiv, bibliotek, museum. Om t.ex. den regionala biblioteksverksamheten blir tvungen att stå tillbaka för museiverksamheten, så skulle det direkt påverka de kommunala biblioteken. Här behövs därför ett tydliggörande hur respektive område ska fredas.

För att exemplifiera kan den regionala biblioteksverksamheten ta stå tillbaka för den mer kostsamma museiverksamheten, detta skulle direkt påverka de kommunala biblioteken.

Litteratur och läsfrämjande anges som ett eget kulturområde och är inte som tidigare sammankopplat med bibliotek. Vi önskar förtydligande hur detta kommer att påverka den regionala biblioteksverksamheten och sen i sin tur folkbiblioteken.

Det är oklart vilken intention och syfte det är med den förflyttning av fokus som föreslås i skrivningen "*Statsbidraget ska användas för verksamhet på professionell grund*" jämfört tidigare "*ansvara för att bidragsgivningen enligt denna förordning främjar en god tillgång för länets invånare till*". Hur skulle det till exempel påverka det område som nu beskrivs slöjd och hantverk (tidigare främjande av hemslöjd)?

Att införliva nya områden i modellen, utan att öka anslaget, skulle medföra negativa konsekvenser för hela kultursektorn.

Grundtanken att öppna för fler kulturområden är god men det förutsätter att det tillskjuts mer statliga medel - inga fler konstformer kan komma in i modellen utan ökad statlig finansiering då det direkt kommer att urholka en redan ansträngd ekonomisk situation för de verksamheter som nu ingår i modellen.

Årliga verksamhetsmedel föreslås nycklas ut på historiska tal, om de syftar till att värna konstområden är det naturligtvis positivt, men det behöver förtydligas att stöden också kan öka och följa regioners och kommuners ny- eller ökade satsningar inom olika kulturområden. Det behöver klargöras hur ekonomiska incitament från statlig nivå kan bidra till satsningar på kulturell infrastruktur i regioner främst för att nå målet om kultur i hela landet.

Vi ställer oss generellt frågande till nycklade stöd. För Härnösands kommun innebar det t.ex. försämring när stödet för Skapande skola nu nycklas ut baserat på antal barn i kommunen snarare än på den kvalitativa bedömning som kulturrådet tidigare gjorde.

Vi vill också framhålla att samtliga stöd behöver och ska indexuppräknas varje år för att inte urholka modellen.

Samverkansbidrag- om det nya samverkansbidraget kommer att tillskapas genom att bidraget (Boverket) för icke-statliga lokaler minskas

alternativt dras in kommer Västernorrlands Museum direkt att påverkas allvarligt. Genom detta kommer även Härnösands kommun att drabbas, då kommunen som stiftelsebildare för Länsmuseum i Västernorrland har ansvar i verksamheten.

Samverkansbidraget är dock en god ide då det kan göra att kommuner och regioner utvecklar annan främjande samverkan.

- **Förändrade roller för staten, regionerna och kommunerna, (Vissa) kommuner föreslås kunna fördela statsbidrag**

Det är viktigt och väldigt positivt att betänkandet fastslår att alla kommuntyper också bör involveras i de dialogprocesser som staten ansvarar för.

Det är positivt att förutsättningar för olika kommuner adresseras samtidigt som frågor om inflytande och resurstilldelning på längre sikt behöver diskuteras. De utpekade kommuner som har stora direkta statsbidrag (enligt förslag ca 10 mkr/år) tar över ansvaret för fördelningen av dessa och för dialog direkt med den statliga nivån.

Då kommuner kommer att ha olika nära den statliga nivån riskerar det att på längre sikt föra med sig obalanser kopplat till demokrati och jämlikhet, frågan bör ställas hur relationen mellan olika kommuner och regioner påverkas, inte minst kopplat till mål om breddning och kultur i hela landet.

- **Regionala kulturplaner ersätts med kultursamverkansplaner**

Det är svårt att avgöra hur effekten blir om de regionala kulturplanerna ersätts av kultursamverkansplaner, det kan föra med sig såväl fördelar som nackdelar beroende på hur de tas fram, förankras och beslutas.

Den regionala kulturplan som finns i dag har tagits fram genom omfattande dialoger med kommuner, kulturaktörer m.fl. men blir sedan ett ganska statiskt dokument som gäller under flera år.

En kultursamverkansplan blir ett mer flexibelt och adaptivt dokument som kan förändras efter behov. En kultursamverkansplan kan exempelvis stärka samverkan mellan den regionala biblioteksverksamheten och folkbiblioteken i regionen vilket underlättar samverkansinsatser såsom utökad regional mediesamverkan och läsfrämjandeplaner. Dessa samverkansinsatser är viktiga för jämlik biblioteksservice i hela Sverige, särskilt för de mindre kommunerna.

Samverkansplaner öppnar också upp för nya samverkansmöjligheter mellan kommunerna.

De regionala kulturplanerna har ökat kunskapen och höjt aktualitetsgraden hos regionens politiker, vilket har varit väldigt positivt. Då vi inte känner till hur samverkansplanerna beslutas kan detta komma att förändras.

Det regionala utvecklingsuppdraget ska förhålla sig till innevarande kulturplaner. Hur regionen väljer att förankra och besluta om de nya kultursamverkanplanerna har stor betydelse för att kulturen ska fortsätta vara en del av den regionala utvecklingen, vilket i hög utsträckning påverkar kommunerna.

- **Anslagsstruktur - bygger på indexuppräknings**

Samtliga stöd måste indexuppräknas för att inte riskera att urholka ekonomin, modellen, kulturens hela ekosystem.

- **Sektorsbidrag**

Samlade kommunbidrag istället för riktade bidrag kan medföra såväl positiva som negativa konsekvenser beroende på t.ex. kommunstorlek och organisation.

För Härnösand skulle det sannolikt vara en nackdel. Vid generella besparingar skulle kommunen ha svårt att parera för att trygga befintlig verksamhet. Det finns också risk för intern konkurrens mellan olika verksamheter. Utöver det finns exempel från branschen när liknande genomförts, där verksamheter med knappa resurser gjort anspråk på stora delar av det sammanslagna bidraget, som sedan använts för att täcka upp andra behov.

Om det fungerar väl har dock kommunen rådighet över att fördela medlen där den interna sakkunnsigheten ser att den ger störst nytta. Att få ett generellt stöd kan underlätta för små kommuner som inte har resurser att söka flera olika stöd.

I stället för en Kulturpåse ser vi gärna en förenkling i ansökningsförfarandet för att dra ner på den kommunala och statliga administrationen. Eftersom det föreslås att bidragen ska bygga på nyckeltal kan ansökningarna göras på ett enklare sätt, såsom ansökan om Läsfrämjandebidrag görs idag, och som liknar mer en rekvisering än en ansökan.

Om regeringen vill använda sig av förslaget behöver risker och otydligheter lyftas fram och ses över, och innan omsättning behöver detta göras i brett samråd med kommuner och regioner.

/ Kommunstyrelsens ordförande

Elisabeth Oxelhöjd

Kulturchef